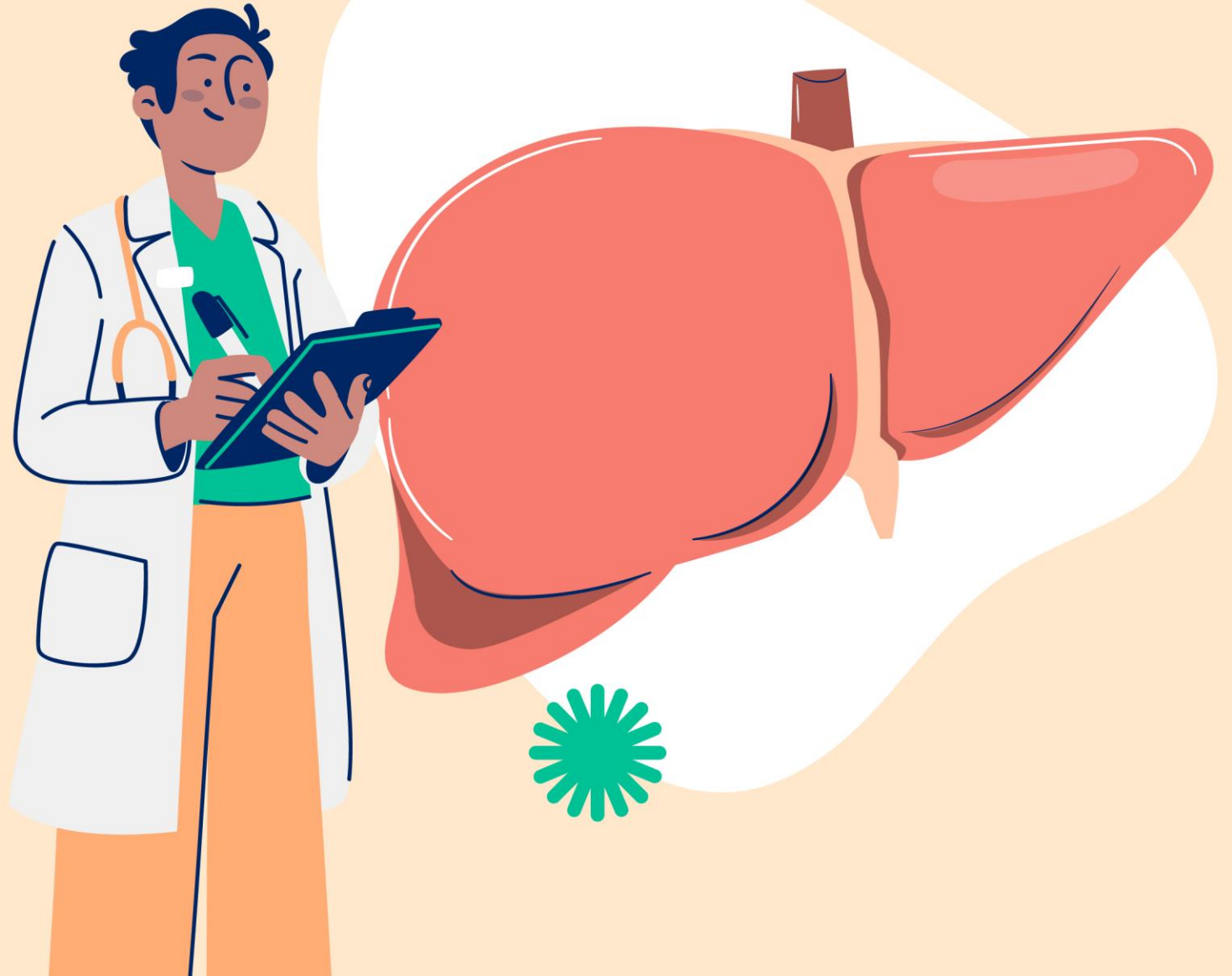

Mahino'i e Mo'uilelei 'o e 'Ate

'I he 'aho ni te tau talanoa fekau'aki mo e:

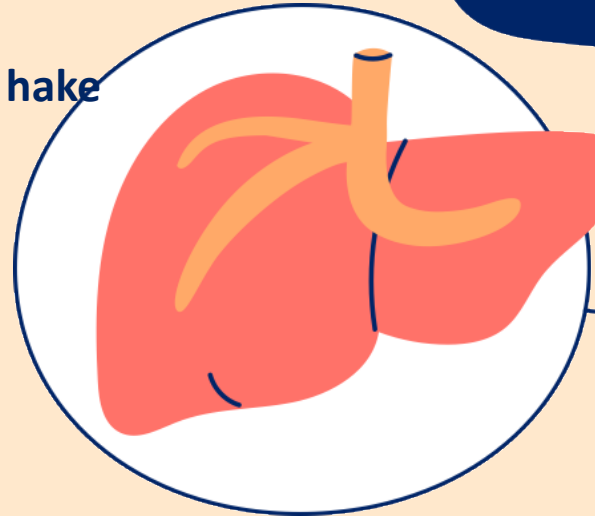
- ✓ Ko e 'uhinga 'oku mahu'inga ai 'a e 'ate ki ho sino
- ✓ Ko e me'a 'oku fiema'u ke ke 'ilo ki he ngaahi mahaki 'o e 'ate
- ✓ Ko hai 'e lava ke ma'u 'ehe ngaahi mahaki 'o e 'ate pea mo hono ngaahi faka'ilonga anga maheni
- ✓ Sivi e mo'uilelei 'o ho 'ate
- ✓ Fefe hono tauhi ho 'ate ke mo'uilelei
- ✓ Ma'utkoni mo e poupou

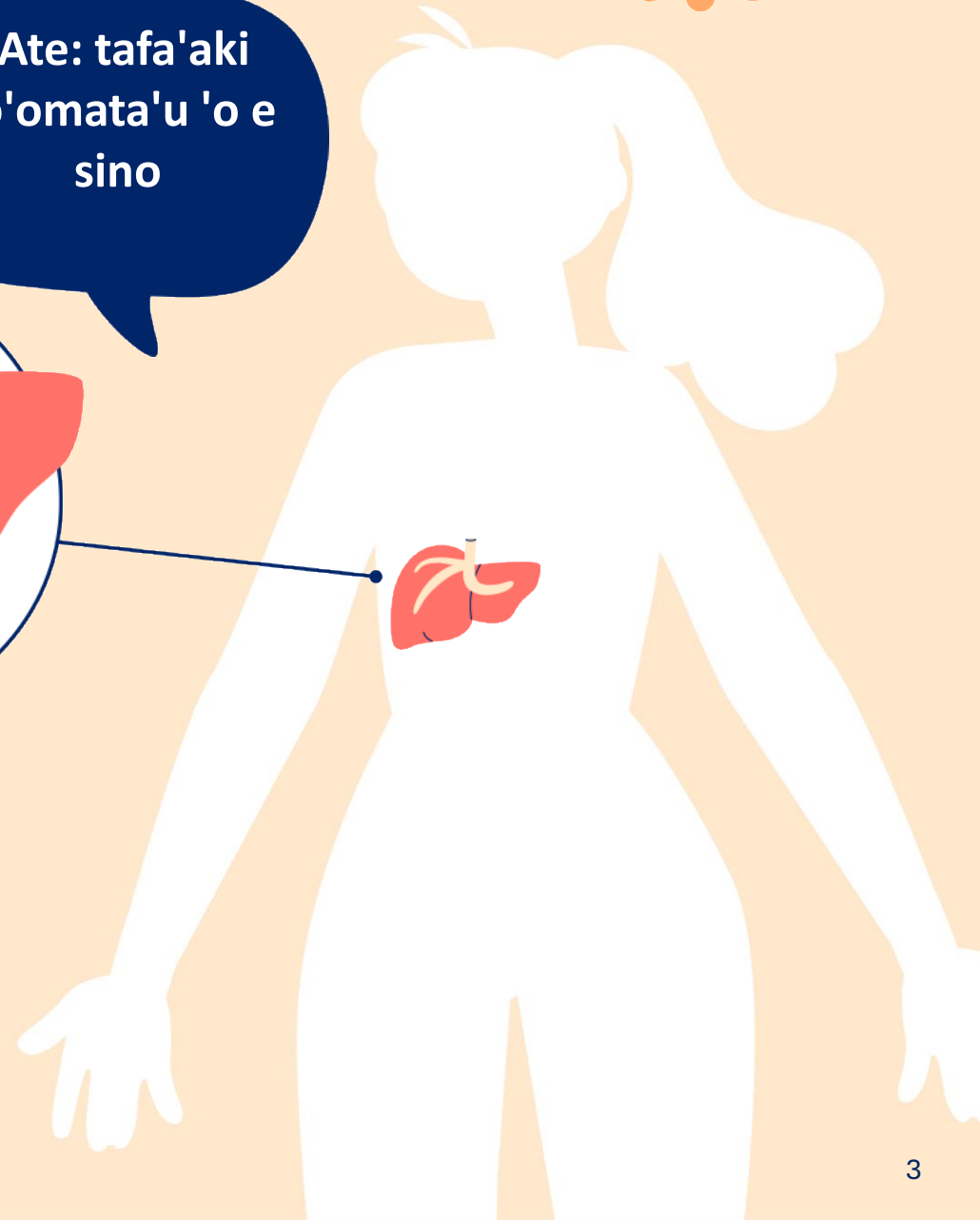
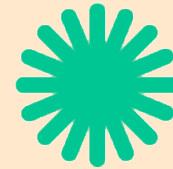
Ngaahi Mo'oni'i Me'a fekau'aki mo ho 'ate

Ko ha 'okani lahi mo ha ngaahi fatongia 'e lahi hake
he 500 ke fai, pea 'oku ne:

- ✓ Momosi hifo 'a e me'akai
- ✓ Fakama'a ho toto
- ✓ Tau'i 'a e ngaahi mahaki
- ✓ Tokoni ke tukuange atu ho ivi malohi
- ✓ Tokoni ke laiki mo momosi 'a e me'a 'oku ke kai
- ✓ Ne lava pe 'e ia ke toe fakatupu ha konga ne
maumau ('o kapau 'oku 'ikai ke fu'u maumau
lahi)

'Ate: tafa'aki
to'omata'u 'o e
sino

Ko e ha me'a 'oku fai 'e he 'ate mo'uilelei?

- ✓ Ngaohi mo tauhi 'a e suka mo e ngako ke ma'u ivi mei ai 'a e sino
- ✓ 'Oku ne nuiki 'a e me'a 'oku ke kai, inu mo e ngaahi faito'o 'oku ke folo
- ✓ 'Oku ne tokoni ke fakama'a 'a ho toto mei he ngaahi kona 'a ia 'oku fakatu'utamaki ki he sino
- ✓ 'Oku ne tau'i 'a e ngaahi mahaki mo tokoni ke momosi 'a e me'akai
- ✓ Malava pe ke ne fai ha fakalelei'i kiate ia pea faktupufo'ou hili ha maumau ('o kapau 'oku 'ikai ke maumau lahi)

Ko e ha 'a e mahaki 'o e 'ate?

Ko e mahaki 'o e 'ate 'oku ne maumau'i 'a e 'ate pea ne ta'ofi ai 'a 'ene fai lelei'i hono fatongia:

'Oku lahi e ngaahi tukunga 'oku nau lava ke uesia 'a e 'ate:

- ✓ Vailasi hepataitisi
- ✓ 'Ate ngako
- ✓ 'Ate mahaki'ia fakatupu 'e he 'olokaholo
- ✓ Tukunga fakafamili
- ✓ kanisa 'ate

Ko e tokolahi 'oku mahaki'ia honau 'ate 'oku 'ikai pe te nau ongo'i puke pe ma'u ha fa'ahinga faka'ilonga.

'Oku lava 'e he ngaahi mahaki 'o e 'ate 'o fakatupu e ta'e'aonga 'o e 'ate mo e kanisa!

Ngaahi sitepu 'o e mahaki'ia 'o e 'ate

'Ate ngalo

'Ate Mo'uilelei

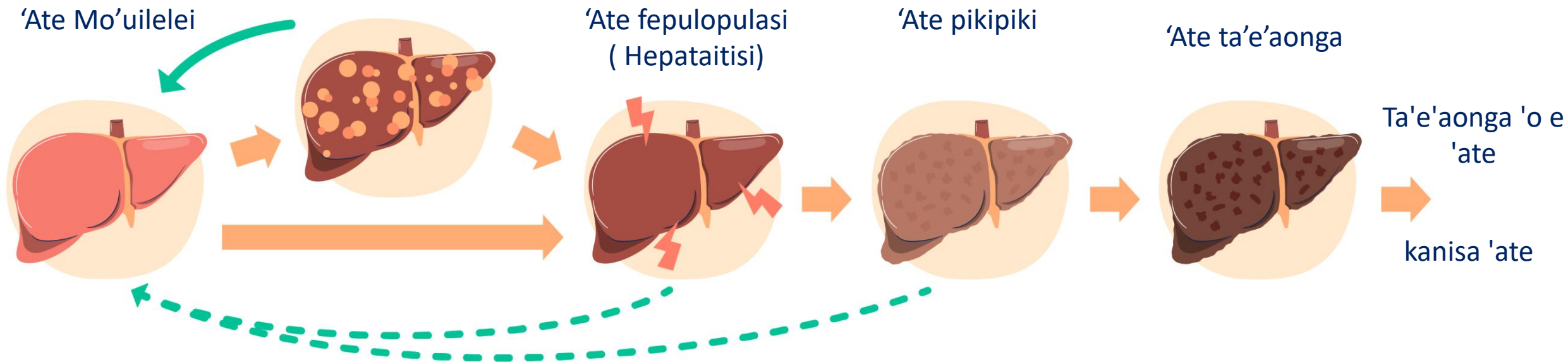
'Ate fepulopulasi
(Hepataitisi)

'Ate pikipiki

'Ate ta'e'aonga

Ta'e'aonga 'o e
'ate

kanisa 'ate

Ko hai nai 'oku tu'u lavea ngofua 'i he mahaki'ia 'o e 'ate?

Ko e mahaki'ia 'o e 'ate 'oku ala hoko pe ia ki ha taha pe ka ko kinautolu ko ia 'oku tu'u lavea ngofua ki he maumau 'o e 'ate ko kinautolu ko ia 'oku:

- ✓ Nau ma'u ha 'ate ngako
- ✓ Fu'u lahi e Inu 'olokaholo
- ✓ Mo'ua 'i he hepataitisi B pe hepataitisi C
- ✓ Mo'ua 'i ha fa'ahinga faingata'a 'oku uesia ai honau sisitemi malu'i
- ✓ Ne fanau'i pe ia mo ha 'ate mahaki'ia

Ko e ha 'a e vailasi hepataitisi?

Ko e 'uhinga 'o e hepataitisi ko e pupula pe fepulopulasi 'o e 'ate 'o mahaki'ia.

'I 'Aositelelia ko e fa'ahinga vailasi 'oku lahi taha 'a 'ene fakatupu 'a e hepataitisi ko e ngaahi hepataitisi A, hepataitisi B pea mo e hepataitisi C.

	Anga fefe 'ene pipihi?	'E lava ke hoko 'o koloniki (taimi loloa)?	'Iai nai hano faito'o?	Lava ke sai?	'Iai nai ha no huhu malu'i?
Hepataitisi A	me'akai mo e vai 'uli	'Ikai	'Ikai pau	Sisitemi malu'i	'lo
Hepataitisi B	Fa'e kia pepe'e toto ki he toto felave'i mohe fakamali	'lo	'lo	'Ikai	'lo
Hepataitisi C	Felave'i 'a e toto ki he toto	'lo	'lo	'lo	'Ikai

Ko e ha e ngaahi faka'ilonga angamaheni 'o e mahaki'ia 'o e 'ate?

Ko e ngaahi faka'ilonga 'oku 'asi:

- ✓ Ongo'i puke
- ✓ Mole 'a e u'a kai pe holo 'aupito e sino
- ✓ Engeenga 'o e kano'i mata pe kili (jaundice/engeenga)
- ✓ Fakaofufo 'o e kete mo e tunga'i va'e

'Oku 'ikai ke fa'a 'i ai ha ngaahi
faka'ilonga mahino ia kae 'oleva
pe ia ke maumau lahi 'a e 'ate

Ko e sivi ki ha mahaki 'o e 'ate

Ngaahi sivi toto -

ngaahi sivi vakai'i 'a e ngaue 'o ho 'ate

Hulu sikeeni -

hulu 'Alatasauni, CT pe MRI ke sio ki he 'ate pe 'oku fepulopulasi, pupula pe 'asi ha pikipiki

Pai'opisi e 'Ate -

to'o mai 'o ha ki'i mei 'ate 'o sivi ke mahino 'a e tukunga 'o 'ene ngaue

Talanoa ki ho'o toketa pe GP kapau 'oku ke lotomo'ua pe 'i ai ha'o ngaahi fehu'i fekau'aki mo e mo'uilelei 'o ho 'ate.

Ko e sivi hepataitisi B mo e hepataitisi C

'Oku lahi pe 'a e ngaahi sivi toto kehekehe 'o e ngaahi sivi hepataitisi B
mo e C. 'Oku faingofua 'aupito pea malu'i.

Ko e sivi Hepataitisi B te ne tala atu kapau 'oku ke:

- ✓ Hepataitisi B koloniki (taimi loloa) pea 'oku ke fiema'u ha tauhi mo ha faito'o
- ✓ Kuo 'osi ma'u 'e ho sino ha malu'i mei he hepataitisi B, pea 'e 'ikai te ke toe lava 'o puke ai 'a mui
- ✓ 'Ikai ke ke ma'u ha malu'i ki he hepataitisi B, pea 'oku fiema'u ke huhu malu'i hepataitisi B koe

Ko e ola ko ia 'o e sivi hepataitisi C te ne tala atu kiate koe pe:

- ✓ Ne ke 'osi puke 'i he hepataitisi C ka 'oku 'ikai te ke lolotonga ma'u e mahaki he taimi ni
- ✓ Kapau 'oku ke lolotonga ma'u 'a e hepataitisi C pea kei lava pe ke faito'o koe ke ke sai

Ko hono faito'o 'o e mahaki'ia 'o e 'ate

- ✓ Ko hono faito'o 'oku malava pe ke fai - 'e fakahoko atu pe 'e ho'o toketa kapau 'e fiema'u ke fai hao faito'o.
- ✓ Fakataha mo ho'o ngaahi faito'o/fo'i'akau ('a ia 'e 'oatu 'e ho'o toketa GP), kai fakaholo pea fakamalohi sino mo tauhi ki ha fa'ahinga mo'ui faka'aho 'oku fakatupu mo'uilelei
- ✓ 'Ihe taimi ko ia kuo matu'aki ta'e'aonga ai 'a ho 'ate (cirrohosisi/selosisi), 'e 'ikai leva toe lava ke fakalelei'i.

Ko hono faito'o 'o e hepataitisi B mo e C

Hepataitisi B

- ✓ Hepataitisi B Koloniki - sio ki ho'o toketa ma'upe (fakamahina 'e 6 - 12) ke toutou vakai'i 'a e mo'ui lelei 'o ho 'ate.
- ✓ Ko e fai ko ia 'o hano faito'o te ne holoki 'a e maumau ki he 'ate pea holoki foki mo e 'amanaki ki ha kanisa 'ate.
- ✓ 'E hanga 'e ho'o toketa 'o fale'i koe 'o kapau 'e fiema'u ke 'atu ha faito'o ke ke ma'u.

Hepataitisi C

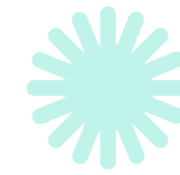
Ko e hepataitisi C 'oku lava ke faito'o 'aki ha ngaahi faito'o 'oku ui ko e Direct Acting Anti-virals (DAAs) Ko ha ngaahi fo'i 'akau 'oku:

- ✓ Ne faka'auha/fakama'a faka'aufuli 'a e vailasi mei ho sino
- ✓ 'I ai ha fangaki'i uesia-makehe te ke ongo'i pe 'ikai ongo'i ha toe me'a kehe
- ✓ Holoki 'aupito 'a e lavelaveili ki he mahaki'ia 'o e 'ate pea iku 'o kanisa 'ate
- ✓ Mo'ui 'aupito 'a e peseti 'e 95 'o e kakai ne nau fekuki mo e hepataitisi C.

Founga 'o hano malu'i koe mei he hepataitisi B & C

Hepataitisi C:

- ✓ 'Oua 'e ngaue'aki mo ha taha kehe fakataha 'a ho'o ngaahi naunau haisini fakapesonolo 'o hange ko ha polosi fulunifo pe tele
- ✓ Toki fai pe hao taa tatau pe fakaava ha konga 'o ho sino mei ha fale 'osi laiseni fakapolofesinolo 'oku mahino 'oku pau 'o fakama'a (malu) 'enau ngaahi me'angaue
- ✓ Toki fai pe hao faito'o pe ngaue ki ho nifo 'i ha fale 'osi laiseni fakapolofesinolo
- ✓ Ngaue'aki ha konitomu mo ha me'a fakamaluu lolotonga 'a ho'o mohe fakamali
- ✓ Tokanga ki he taimi 'oku fai ai hao fa'ahinga faito'o pe ta'aki nifo he taimi 'oku ke 'i ha fonua muli ai
- ✓ Tui ha kofunima he taimi 'oku ke fakama'a ai ha toto
- ✓ 'Oua na'a ke ngaue'aki fakataha mo ha taha kehe ha fa'ahinga me'ahuhu faito'o konatapu.

FAI HAO HUUH
MALU'I -
Hepataitisi B

Ko e tokanga'i 'o ho 'ate

'Oku 'i ai ha fa'ahinga founa mo'ui faka'aho 'e fa 'oku mahu'inga ki hono tokanga'i ko 'ia 'o ho 'ate

Kai mo'uilelei

Fakasi'isi'i pe ta'ofi
'aupito 'a e
'olokaholo

Fakamalohi sino

Tokanga'i 'o 'ou

Feitu'u ke ma'u mei ai ha tokoni

General Practitioner (GP) - Toketa Fakafamili
www.healthdirect.gov.au/australian-health-services

**Kumi ha
GP**

Sexual health clinics - Ngaahi kiliniki Mohe fakamali
Mo'uilelei 1800 451 624 www.health.nsw.gov.au/sexualhealth

Multicultural HIV and Hepatitis Service - Sevesi Ngaahi
Matakali ki he HIV mo e Hepataitisi C www.mhahs.org.au

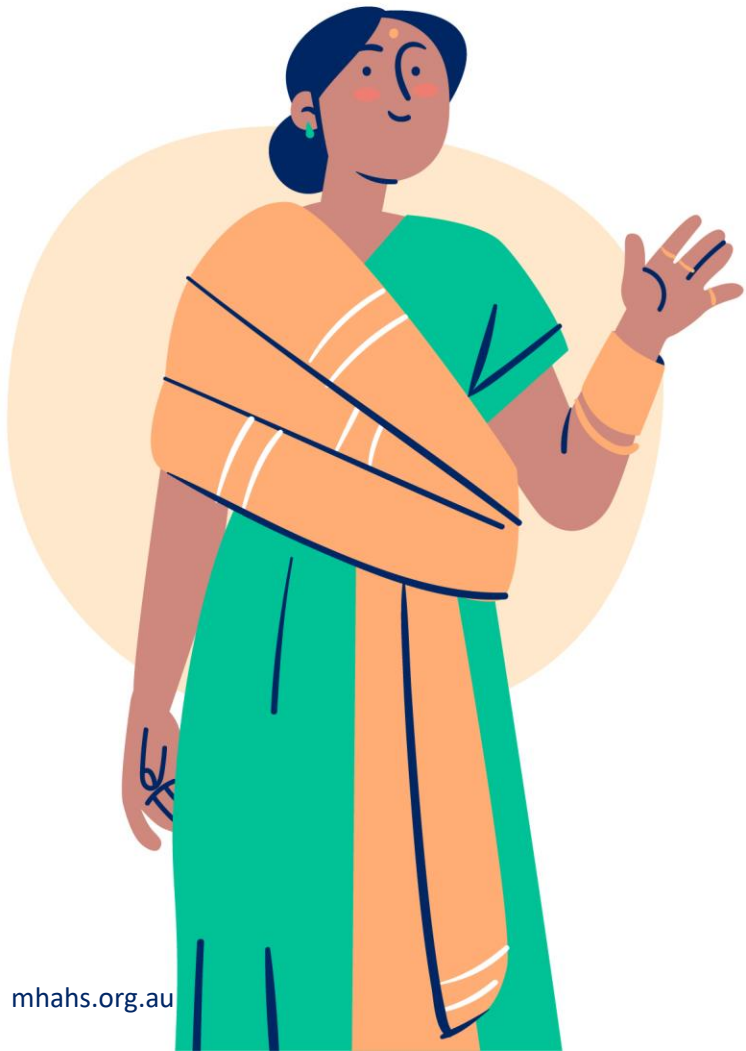
Feitu'u ke ma'u tokoni mei ai 'i ho'o lea fakafonua?

Kapau 'oku ke fiema'u ha tokoni ke ke talanoa mo ho'o toketaa pe 'ofisa
mo'ui 'i ho'o lea fakafonua:

- ✓ Ta ki he Translation and Interpreting Service (TIS) 'i he 13 14 50
- ✓ Ko e sevesi ni 'oku ta'etotongi pea toe malu'i
- ✓ Kole ki he tokotaha tali kakai ke ne puka ha'o fakatonulea ta'etotongi

Koeha ha me'a kuo tau ako he 'aho ni?

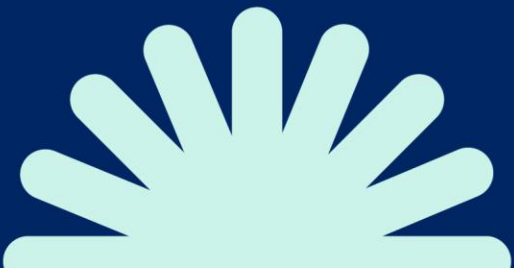
mo'oni pe ta'emo'oni?

1. 'Oku momosi 'e he 'ate 'a e meimei kotoa 'o e me'a 'oku ke kai mo inu, pea na'a mo e ngaahi kemikale ko ia 'oku lave ki ho kili.
2. Te ke 'ilo pe 'oku mahaki'ia ho 'ate he taimi kuo ke ongo'i faingata'a'ia ai.
3. Kapau 'e 'ikai ke faito'o leva 'a e hepataitisi B te ne lava pe 'o fakatupunga 'a e mahaki'ia 'o e 'ate.
4. Ko e me'a mahu'inga taha 'i he ma'u 'o ha 'ate mo'uilelei ko ha fakamalohi sino ke lahi.

Fekau mahu'inga ke ke 'alu mo ia

- ✓ Kai me'akai mo'uilelei pea fakamalohi sino ma'u pe
- ✓ Tautauhi e fua mamafa 'o ho sino ki ha levolo mo'ui lelei
- ✓ Fakamama'o pe fakasi'isi'i 'a e ma'u 'o e 'olokaholo
- ✓ Tauhi e tokanga'i 'a e mo'uilelei 'o ho 'ate 'e ho'o toketa fakafamili GP
- ✓ Sivi hepataitisi B mo e C ('Oku'i ai 'a e huhu malu'i hepataitisi B 'oku lava ke ma'u)

Ngaahi fehu'i?

August 2025

Fatu 'e:

NSW Multicultural HIV and Hepatitis Service

(MHAHS) mhahs.org.au

